

MED KNJIGAMI

VIDA TAUFER, SVETLI SADOVI

Vida Taufer se, skupno s pokojno Lili Novy, uvršča med najpomembnejše predstavnice naše ženske lirike. Njen pesniški razvoj je dosegel višek med obema vojnama, ko je leta 1939 izdala svojo prvo lirično zbirko *Veje v vetru*, ki je tedaj doživela ugoden sprejem tako na Slovenskem kot tudi drugod v jugoslovanski literarni javnosti (prim. Ton Smerdel: *Pijesnički soijet Vide Taufer*, 1939). Leta 1950 je izdala novo knjigo, ki vsebuje poleg najboljših stvaritev iz prve zbirke še izbor novejših pesmi. V pričujoči zbirki* pa so zbrane pesmi, ki so nastale v zadnjem obdobju.

Celotno pesniško delo Vide Tauferjeve temelji na intimnem, lirično dragocenem poglobljanju in iskanju lastne osebnosti, v izražanju osnovnega odnosa do sveta in različnih, emocionalno podkrepjenih pesniških spoznanj, ki so zvečine močno feminilna, najsi bo njih vsebina izrazito erotična, religiozna ali socialna. Pesniški mir, ki se je med obema vojnama na zunaj najmočneje manifestiral zlasti v različnih oblikah ekspresionizma, se je pri Vidi Tauferjevi sintetiziral v racionalno strnjen izraz, ki v nekaterih komponentah od daleč spominja na samosvoj fenomen Gradnikove lirike.

V poeziji Vide Tauferjeve se z novo silo pojavi težnja po impresionistični stilni plastiki, ki pa je obogatena z izdatno primesjo medvojnega ekspresionizma. Zategadelj ima njena lirika zvečine videz zavzetega teženja od čistega senzualizma, ki ji ne pomeni več edine možnosti pesniške lepote, k intelektualno bolj kontrolirani izpovedi. Odtod nemara izvira zmerni realizem pesniškega dogajanja, ki daje poeziji Vide Tauferjeve konkretno osnovo, čeprav je v njenem pesniškem doživljanju občutna posebna oblika romantike, katere vsebino označuje večja realna občutljivost in globina življenjske tragike. Tudi v ritmu in verzni tehniki je čutiti veliko racionalnost, ki je katarzična po svoji duhovni fiziognomiji. Reliefnosti in konciznosti izraza se pridružujejo žrtve in napor pri oblikovanju večkrat izredno kratkega vezanega stiha. Vida Tauferjeva v svoji pesniški vegetaciji pogosto beži v naravo, išoč logičnih poti v odkrivanju pesniške resnice. Humanizem njenih pesmi je večkrat močno čustveno obarvan, vendar zvečine ostaja izven meja sentimentalnosti. Vida Tauferjeva v jedru išče poduhovljenje stvarnega v nas in okrog nas. Temu osnovnemu principu svojih pesniških iskanj ostaja zvesta tudi v pričujoči knjigi.

Kar zadeva tematiko, imamo v celotni zbirki predvsem dva vsebinska tipa: refleksijo oziroma meditacijo in impresijo. V prvi prevladujejo elegično obarvani motivi ljubezni do najbližjih, razmišljanja o človekovem poslanstvu in njegovi usodi, dalje spomini, motivi samote, smrti, pesniškega iskanja itd. V impresijah pa so najpogostnejše podobe različnih letnih časov, zlasti jeseni, večerni motivi, motivi propadanja v naravi itd.

Ta razmeroma ozki motivni okvir pa nam vendarle omogoča, da dovolj jasno spoznamo celotno pesniško osebnost Vide Tauferjeve, čeprav se nam ta, kot se na prvi pogled morda zdi paradokсно, bolj razločno razodeva v impresiji

* Vida Taufer, Svetli sadovi. Opremil Jože Ciuha. Založila Obzorja, Maribor 1961.

kakor v meditaciji, usmerjeni z vsem njenim bistvom v preteklost, k bolj ali manj odmaknjeni resničnosti, med spomine.

Pesmi so razporejene v tri razdelke. V prvem ciklusu je zbrana zvečine razpoloženska in reflektivna lirika, ki je razmeroma nepretenciozna, podložena z dokaj vsakdanjimi miselnimi spoznanji, ki so tu in tam izpovedana preveč deklarativno, da bi se mogla povzpeti do večje lirične veljave (n. pr. *Razmišljanje*, *V slovo* itd.). Sorazmerno skromen duhovni razpon v poeziji Vide Tauferjeve pogosto vodi v naivnost. Odtod tudi tematska ožina njenega pesniškega sveta, ustvarjenega iz silno krhkega osnovnega doživljanja resničnosti.

Drugi in tretji ciklus vsebujeta predvsem impresije, le tu in tam se ukrade vmes kaka meditacija, ki je najčeseč podkrepjena z vtisom iz narave. Impresija, za katero je pri Tauferjevi značilno izrazito melanholično občutje, je poglavitna vsebinska zvrst v zbirki. Vsekakor je že po svoji naravi umetniško najdotopnejša, čeprav so tudi zanj značilni specifični zakoni, ki kajpa v različnih obdobjih bolj ali manj variirajo, a osnovno načelo ostaja vseskozi isto: s pomočjo vtisa ali slike izražati razpoloženje. Brez dvoma je izpovedna moč Vide Tauferjeve v tej zvrsti najbolj izpričana. V impresiji se je pesnica s svojo subtilno lirsko govoricco kar najtesneje približala temeljnemu doživetju. Tako so nastale, glede na celotni opus, najboljše stvaritve (n. pr. *Sežiganje teles v taborišču*, *Zima v mestu*, *Umirajoča ptica*, *Podobe v maju* itd.), četudi je pesničin odnos do lirskega objekta najčeseč romantičen in njen izraz pogosto poln novoromantičnih in v ekspresionizmu znova osvojenih abstraktov.

Hkrati z izrazito nagnjenostjo do izpovedovanja vtisov in razpoloženj pa se pri Vidi Tauferjevi pojavlja nenehna nevarnost, da zdrсне v opisnost. V takih primerih se že tako drobno doživetje povsem izgubi in izpoved se umakne retoričnosti, zlasti še, ker besedne figure, predvsem metaforika, ki po pravilu rastejo hkrati z emocionalno zavzetostjo pesnika, zvečine nimajo zadostne funkcije v izrazu, ker so močno podložne racionalni tematiki. To se čuti tudi v pesničinih najboljših stvaritvah, kjer se sicer dokaj srečno ujemata izpovedna in oblikovna lirična komponenta. Elementarno doživetje, z močnim emocionalnim zaledjem, je izpovedano v pretehtani besedi, ki jo pesnica vklepa v tehnično popoln verz. Velika skrb za obliko verza je Tauferjevi narekovala nekatere klasične metrične forme (n. pr. sonet, tercina). Najpogostnejša sta vezani trohejski in jambski stih. Z njima pesnica tudi ritmično poudarja svoja različna razpoloženja.

Brez dvoma zna Vida Tauferjeva tenko prisluhnuti tako živemu dogajanju v naravi kot tudi bolečini bližnjega ali lastni tesnobi in vse to v preprosti dikciji izpovedati. Včasih je izpoved sicer nebogljenā, v izrazu obrabljenā in prav zato premalo sugestivna, skratka brez pomembnejšega duhovnega sijaja, vendar pa je v večini primerov emocionalno in miselno dovolj poglobljena, da nam približa resničnost, ki je sicer nekoliko odmaknjena današnji stvarnosti, pa je kot dokument časa dragocena in zlasti v impresiji še zmerom dovolj neposredna, da s svojo elementarno intonacijo vzbudi v bralcu ustrezno miselno ali čustveno resonanco.

Niko Grafenauer